



**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра загальної та диференціальної психології**

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 квітня 2025 року**

Одеса

2025

УДК 159.9: 37.015.3

А 43

Друкується за ухвалою Вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 16 від 29.05.2025 року)

А 43 Актуальні проблеми сучасної психології: теорія, досвід, практика / Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 року) / за ред. М.Й.Казанжи. Одеса: Університет Ушинського, 2025. 718 с.

Редакційна колегія: Казанжи М.Й., доктор психологічних наук, професор; Саннікова О.П., доктор психологічних наук, професор; Дідух М.Л., доктор психологічних наук, доцент; Водолазська О.О., кандидат психологічних наук, доцент; Бринза І.В., кандидат психологічних наук, доцент; Борисова О.О., кандидат юридичних наук, доцент; Василенко І.А., кандидат психологічних наук, доцент; Ульянова Т.Ю., кандидат психологічних наук, доцент; Черножук Ю.Г., кандидат психологічних наук, доцент; Оріщенко О.А., кандидат психологічних наук, доцент.

Збірник призначений для фахівців у галузі психології, наукових дослідників і практиків, викладачів закладів вищої освіти, педагогів і вихователів, докторантів, аспірантів та студентів. Рекомендації щодо впровадження результатів конференції полягають у підвищенні обізнаності науковців, викладачів і аспірантів щодо наслідків та перспектив становлення особистості у невизначеному світі та можливостей практичного використання досягнень загальної психології, психології особистості, історії психології тощо в сучасних умовах освіти та науки.

Матеріали опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність викладеного матеріалу покладено на авторів статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ISBN 978-617-7757-40-4

©Автори статей, 2025
© Університет Ушинського

2025

Ілмаз А.Ф.,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСІБ З РІЗНИМ РІВНЕМ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ

Анотація. Публікація присвячена викладенню результатів дослідження психологічного благополуччя осіб з різним рівнем самоактуалізації. Кожна людина прагне прожити своє життя достойно, збагачуючи і поступово розкриваючи свій особистісний потенціал. Психологічне благополуччя є показником того, чи правильну траєкторію свого життєвого шляху вибрала особистість. Для проведення психодіагностичного дослідження було підібрано методики, які є адекватними меті і завданням дослідження. Проведення кількісного (кореляційного) аналізу продемонструвало належність додатних і від'ємних значень між показниками психологічного благополуччя і самоактуалізації. Отримані дані спонукали до проведення якісного аналізу. При застосуванні методу «асів» визначено групи осіб з різним рівнем самоактуалізації. Обговорення отриманих профілів дало можливість визначити психологічні характеристики психологічного благополуччя осіб з різним рівнем самоактуалізації.

Ключові слова: самоактуалізація, психологічне благополуччя, особистість, кількісний аналіз, якісний аналіз, метод «асів», профілі.

Abstract. The publication is dedicated to presenting the results of a study of the psychological well-being of individuals with different levels of self-actualization. Every person strives to live their life with dignity, enriching and gradually revealing their personal potential. Psychological well-being is an indicator of whether a person has chosen the right trajectory of his life path. To conduct a psychodiagnostic study, methods were selected that are adequate to the goals and objectives of the study. Conducting a quantitative (correlation) analysis demonstrated the correspondence of positive and negative values between the indicators of psychological well-being and self-actualization. The obtained data prompted the conduct of a qualitative analysis.

When applying the "aces" method, groups of individuals with different levels of self-actualization were identified. Discussion of the resulting profiles made it possible to determine the psychological characteristics of the psychological well-being of individuals with different levels of self-actualization.

Keywords: self-actualization, psychological well-being, personality, quantitative analysis, qualitative analysis, the "aces" method, profiles.

На протязі останніх років велике значення приділяється проблемі співвідношення психологічного

благополуччя і самоактуалізації. Це пов'язано з тим, що майже перед кожною людиною постає питання з приводу того, що є для неї найважливішим у житті, хто вона є, та як вона може реалізувати свої можливості.

Прагнення достойно прожити своє життя, розкрити свій індивідуальний особистісний потенціал покладено в основу самоактуалізації. Показником та певним критерієм того, чи знаходиться особистість на правильному шляху свого саморозвитку у процесі життєдіяльності, є її психологічне благополуччя. Вивчення співвідношення зазначених понять полягає, в першу чергу, у розумінні їх сутності. Поняття самореалізації, самоактуалізації особистості почав використовувати у своїх роботах з психології особистості А. Адлер. Цей складний та багатогранний феномен вивчався в гуманістичній психології А.Маслоу й К.Роджерсом, в соціокультурному психоаналізі К.Хорні, в психосинтезі Р.Ассаджіолі, в гештальттерапії Ф.Перлзом, екзистенційній психології Д.Бьюдженталем та Р.Меєм тощо.

Психологічне благополуччя особистості є безперервним процесом динамічного здійснення самоактуалізації. Проблемою вивчення психологічного благополуччя займалися зарубіжні та українські вчені. У теоретичних поглядах Д.Біррена, Ш.Бюлер, Е.Еріксона, Б.Ньюгартена, Г.Олпорта, К.-Г.Юнга та інших зарубіжних дослідників поняття психологічного благополуччя розглядалося на рівні позитивного психологічного функціонування особистості. Такі дослідники, як М.Лінч, К.Ріфф та інші описували

психологічне благополуччя як складне переживання людини, що відображає наявність у неї задоволеності своїм життям. Українські психологи (І.С.Булах, Л.В.Долинська, С.Д.Максименко, Н.І.Пов'якель, Т.М.Титаренко, Н.В.Чепелєва та ін.) розглядають психологічне благополуччя як багатокомпонентний феномен, що характеризує ступінь позитивного функціонування людини, реалізації її потенціалу, який симптоматично визначається за допомогою переважання позитивних емоцій, суб'єктивного відчуття гармонії особистості, щастя, задоволеності життям і власними досягненнями.

Метою даного повідомлення є викладення результатів теоретико-емпіричного дослідження психологічного благополуччя у осіб з різним рівнем самоактуалізації. На наш погляд, це дозволить істотно просунутися у розумінні вибору особистістю оптимальних шляхів підвищення якості життя особистості і сприяння її самоактуалізації.

Для проведення дослідження нами були застосовані методики: «Шкала психологічного благополуччя» К. Ріфф; «Самоактуалізація особистості» О.Ф.Лазуркіна, в адаптації Н.Ф.Каліної. В дослідженні приймали участь здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 053 Психологія Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» у кількості 56 осіб. Статистичний аналіз проведено за допомогою комп'ютерної програми SPSS 21.0.

З метою встановлення співвідношення показників психологічного благополуччя і самоактуалізації ми виконали кореляційний аналіз. Результати подані у табл.1.

Таблиця 1.

**Значущі коефіцієнти кореляції між
показниками самоактуалізації та психологічним
благополуччям**

Показники психологічного благополуччя	Показники самоактуалізації					
	S	II	V	VII	VIII	IX
ПС				272*		
Ав	462**					
УО	406**	309*	284*			324*
ОЗ		384**				
Спр	421**				367**	446**
БАф	-414**	-312*			-267*	-426**
ЗПБ	337**	370**				287*

Примітки: 1) нулі та коми пропущені; 2) позначка «*» кореляція значуща на 5% рівні, позначка «**» – кореляція значуща на 1% рівні; 3) S – загальний показник самоактуалізації, II – шкала цінностей, V – прагнення до творчості, VII – спонтанність, VIII – саморозуміння, IX – аутосимпатія; 4) ПС – позитивні стосунки з іншими, Ав – автономія, УО – управління оточенням, ОЗ – особисте зростання, Спр – самоприйняття, БАФ – баланс афекта, ЗПБ – загальний показник психологічного благополуччя.

Аналіз даних, розташованих в табл.1 висвітлюють значимі кореляційні зв'язки між показниками самоактуалізації і психологічного благополуччя.

Показник самоактуалізації II (шкала цінностей) виявив додатні значення з показниками УО (управління оточенням) ($p \leq 0,05$); ОЗ (особисте зростання), ЗПБ (загальний показник благополуччя) ($p \leq 0,01$). Від'ємні кореляційні значення у даного показника виявлені з показником БАФ (баланс афекта) ($p \leq 0,05$). Це пояснюється прагненням особистості до гармонії у житті, відсутністю маніпулюванням оточенням, хоча суб'єкт володіє компетенцією управління і, маючи позитивну самооцінку, приймаючи себе з усіма достоїнствами та недоліками, постійно реалізує свій особистий потенціал. Показник V (прагнення до творчості) виявив лише один значущий додатний зв'язок з показником УО (управління оточенням) ($p \leq 0,05$), що говорить про творче ставлення до життя, здібності створювати умови для задоволення особистих потреб та досягнення цілей. Показник VII (спонтанність) виявив додатній кореляційний зв'язок з показником ПС (позитивні стосунки з іншими) ($p \leq 0,05$), що є характеристикою упевненості в собі, довіри до навколишнього світу, турботи про добробут оточуючих. Для показника саморозуміння (VIII) властивим виявив додатні значення взаємозв'язку з показником Спр (самоприйняття) на рівні ($p \leq 0,01$) і від'ємні – з показником БАФ ($p \leq 0,05$). Це значить, що чутливість, сенситивність людини до своїх бажань і потреб супроводжується доброзичливим ставленням до себе, позитивним ставленням до минулого, прийняттям себе таким, як є насправді.

У показника IX (аутосимпатія) виявлені додатні значення кореляційного зв'язку з показниками УО (управління оточенням), ЗПБ (загальний показник психологічного благополуччя) на рівні $p \leq 0,05$; Спр (самоприйняття) на рівні $p \leq 0,01$ і від'ємні значення з показником БАФ (баланс афекта) ($p \leq 0,01$). Цей зв'язок пояснює належність у суб'єктів добре усвідомленої Я-концепції, що служить джерелом сталої адекватної самооцінки.

Таким чином, виявлені значущі кореляційні зв'язки між показниками самоактуалізації і психологічного благополуччя зазначають, що самоактуалізація, як найбільш можлива і повна реалізація особистістю власних потенціалів, є стрижневою характеристикою психологічного благополуччя особистості.

Отримані дані дають нам можливість перейти до вивчення характеристик психологічного благополуччя у осіб з різним рівнем самоактуалізації. На рис.1. розташовані профілі психологічного благополуччя осіб з різним рівнем самоактуалізації. На осі абсцисс позначені шкали психологічного благополуччя, на осі ординат – ступінь їх вираженості в процентилях. Середня лінія ряду проходить через точку 50 процентилів.

Візуальний аналіз профілів показує ряд відмінностей між однойменними показниками самоактуалізації у представників груп С (max)+ (високий рівень самоактуалізації) і С (min) (низький рівень самоактуалізації).

Найбільш характерні відмінності між профілями груп С+ і С- спостерігаються за наступними показниками психологічного благополуччя: шкала ЛВС (людина як відкрита система), шкала С (самоприйняття), шкала ЦЖ (цілі життя), шкала УЖ (усвідомленість життя). Такі розбіжності можуть характеризувати психологічне благополуччя осіб з високим рівнем самоактуалізації як людей відкритих, самовпевнених, цілеспрямованих, які проявляють інтерес до себе, свого «Я», симпатизують собі, приймають себе таким, як є насправді, ставляться до себе як до людини впевненої, самостійної, вольової, яка заслуговує поваги; представникам цієї групи притаманна готовність поставити собі в провину свої ж невдачі.

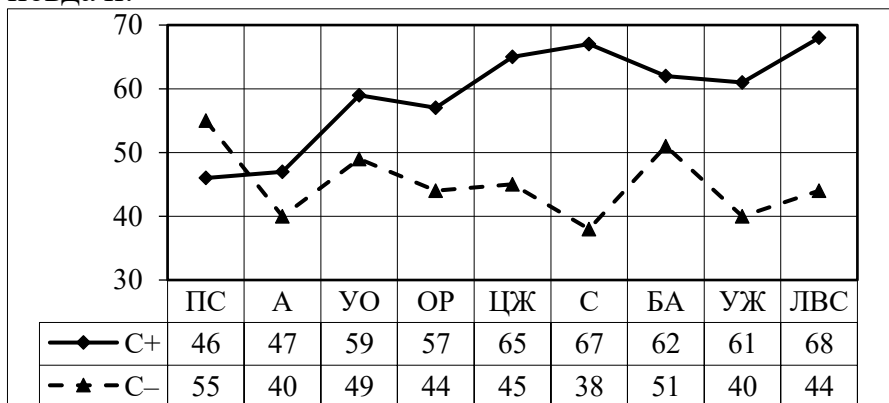


Рис.1. Профілі психологічного благополуччя осіб з різним рівнем самоактуалізації.

Представників протилежної групи, тобто людей з низьким рівнем самоактуалізації, характеризують протилежні якості, тобто: замкнутість, небажання

спілкуватися з кимось, небажання задумуватись над своєю поведінкою, аналізувати свої поступки, їм характерна закритість, неузгодженість своїх дій зі своїми бажаннями, висока внутрішня конфліктність, яка супроводжується сильними депресивними станами. Їм притаманна нездібність достатньо інтегрувати аспекти свого життєвого досвіду, фрагментарність та недостатність реалістичного сприйняття різних аспектів життя.

Отже, за результатами якісного аналізу встановлено, що особливості психологічного благополуччя осіб з високим рівнем самоактуалізації характеризуються специфікою прояву таких факторів особистості як багатство та яскравість емоційних проявів, легкість у спілкуванні, гнучкість та пристосованість, відкритість та довірливість, безтурботність та товариськість. Емоційна стійкість у осіб цієї групи проявляється у вигляді витриманості, соціальної сміливості, цілеспрямованості, зосередженості, рефлексивності. Їм характерна самовпевненість, самонадіяність та життєрадісність.

Література:

1. Максименко С.Д. Поняття особистості у психології. *Психологія і особистість*. 2016. №1. С.11-17. URL: http://nbuv.gov.ua/Psios_2016_1_3.
2. Котлова Л.О., Тичина І.М., Дранківська Л.П. Особливості психологічного благополуччя особистості з різними захисними механізмами. *Соціальна психологія; Психологія соціальної роботи*. 2021. С.45-49.

3. Старинська Н.В. Особливості самоактуалізації майбутніх психологів у процесі професійної підготовки: монографія. Київ: «Інтерсервіс», 2015. 178с.

УДК 159.91

Казанжи М.Й.,

доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної та диференціальної психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

Котовська Г.І.,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

ОСОБЛИВОСТІ ІНТУЇТИВНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СТУДЕНТІВ З РІЗНИМ ТИПОМ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Анотація. Емпіричним шляхом встановлено та проаналізовано специфіку інтуїції у студентів – майбутніх психологів, які демонструють різний тип професійної самореалізації. Доведено, що представники усіх типів володіють досить високим рівнем інтуїції, а для осіб з вищим рівнем професійної самореалізації характерні вищі всі показники інтуїції, а загальний рівень інтуїції, холістична та афективна її різновиди властиві досліджуваним з вищим рівнем професійної самореалізації.

ЗМІСТ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ: ТИПОВЕ ТА ІНДИВІДУАЛЬНЕ В ОСОБИСТОСТІ

Абдуллаєва В.В. Психологічна підтримка переселенців: інтегрований підхід до роботи з травмою.....	3
Бабчук О.Г., Полятова А.В. Психологічні особливості особистісної зрілості на певному етапі життєдіяльності особистості.....	10
Балахонова К.О. Психологічні особливості особистості як предиктори розладу харчової поведінки.....	22
Бандюк Л.В. Феномен антиципації у просторі споріднених понять.....	30
Бедан В.Б., Амосова А.В. Індивідуально-психологічні особливості соціальної адаптації біженців з України.....	37
Бринза І.В., Брагару М.І. Рольові диспозиції осіб, які переживають психологічну кризу.....	46
Бринза І.В., Мамалиженко Х.В. Актуалізація екзистенціального ресурсу віри особистості у подоланні кризи.....	58
Бринза І.В., Петухова І.О. Співвідношення між показниками суб'єктивного відчуття захищеності і характеристиками особистості.....	70
Василенко І.А., Сорочан Ю.С. Співвідношення показників тривожності, депресії, копінг-стратегій та самоактуалізації особистості.....	79
Василенко І.А., Радіонова Л.І. Індивідуально-психологічні особливості осіб різного рівня емпатії.....	88
Василенко І.А., Яськова В.І. Особливості взаємозв'язку показників макіавелізму, маніпулятивного ставлення та емпатії зі спрямованістю особистості в комунікації.....	100
Водолазська О.О., Живодер О.О. Психологічні особливості самоактуалізації управлінців з різним рівнем упевненості у собі.....	110
Діброва О. Співвідношення показників психологічної розумності та темної тріади.....	119
Дідух М.І. Трансцендентальна терапія людини (ттл): інтеграція наукового й духовного вимірів у психологічній практиці.....	126
Ілмаз А.Ф. Психологічне благополуччя осіб з різним рівнем самоактуалізації.....	137